

ŠVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIV (38)

Štev. (No.) 26

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

4. julija 1985

Kakšna „narodna sprava“?

V zadnjem času se zopet veliko piše o takoimenovani „narodni spravi“ med Slovenci. Načelno mnogi zagovarjajo to tezo. Saj je kot teza zelo privlačna. Težave nastanejo, ko začnemo govoriti in pisati o vsebini te narodne sprave. Nekateri menda trdijo, da bi bilo najboljšje, če bi enostavno pozabili na dogodke v Sloveniji med drugo svetovno vojno in po njej, da ne bi več pisali o pokolih, o zatiranju osnovnih človeških pravic in političnih svobodah v Sloveniji oziroma Jugoslaviji vse do danes. Drugi spet poudarjajo, da je treba nekje le začeti. Pravijo, da naj Slovenci v svobodnem svetu pokažemo pot do sprave, to bo pa pritiskalo na slovenski režim, da postopoma popušča v svojem sovražnem odnosu do vseh tistih Slovencev, ki režim kritiziramo in zahtevamo politično demokratizacijo v smislu zahodnih večstrankarskih parlamentarnih sistemov. Slišati je še, da bi takšno prvotno popuščanje z naše strani opogumilo tiste vse številnejše Slovence v domovini, ki tudi želijo temeljito demokratizacijo. Tako trdijo nekateri zagovorniki tega gledanja, da ostri polemični članki, ki izhajajo v našem listu in tudi v drugih, samo škodujejo demokratično usmerjenim elementom v Sloveniji, češ da povzročajo reakcije starega političnega vodstva, ki je še vedno močno zastopano na vplivnih položajih.

No, dobro. Naj si bomo popolnoma na jasnem, kako gleda na to tezo „narodne sprave“ tisto staro, a še vedno odločujoče politično vodstvo v Sloveniji. Točno je o predlagani slovenski „narodni spravi“ spregovoril slovenski član predsedstva SFRJ Stane Dolanc na osrednji proslavi ob 40. obletnici komunističnega prevzema oblasti. Proslava je bila na Poljanah pri Prevaljah 19. maja 1985. Citat je sicer dolg za uvodniški članek, a kljub temu vreden objave: „Med enake zablode mirno lahko štejemo tudi zahteve o tako imenovani ‘narodni

spravi’. (V prejšnjem delu govora je Dolanc ostro kritiziral tiste, ki da želijo „razvrednotiti“ NOB, op. pisca.) To ni samo nazadnjaška, marveč tudi z zgodovinskega vidika zgrešena miselnost, da o preprosti človeški logiki niti ne govorimo. Zato na spravo med revolucijo in kontrarevolucijo nikakor ne le, da nikoli ne bomo pristali, marveč se bomo slej ko prej odločno uprli in se proti takim in podobnim zahtevam brezkompromisno bojevali. Ne nazadnje tudi zato, ker bi bilo tako početje v bistvu koketiranje z najboljšimi reakcionarnimi silami v tujini, ki odkrito ali prikrito v nekaterih državah spet dvigujejo glave. Ali res lahko enačimo tiste, ki so se borili za svobodo z onimi, ki so se vdinjali okupatorjem, počenjali najpogledjše zločine in mazali svoje roke s krvjo nedolžnih? Mar ne bi bil v resnici najbolj grob in neodpuštljiv cinizem, da bi prav v letu zmage nad ideologijo sovraštva in smrti enačili krvnike in njihove žrtve!“

Pretekli terek smo v našem listu objavili govor dr. Antona Štuklja na spominski proslavi v Torntu (ki ga bomo ob priliki objavili, op. ur.) v katerem se je govornik tudi dotaknil vprašanja „narodne sprave“, pri tem pa postavil nujne predpogoje, brez upoštevanja katerih do kake resnične narodne sprave ne more priti. Seveda bodo drugi mislili glede te ali druge podrobnosti drugače, kot najbrž Dolanc v Sloveniji ne predstavlja osebnega mnenja prav vsakega člana še živečega starega političnega kadra. Ni seveda mogoče upati, da bodo Dolanc in njemu podobni v Sloveniji kdaj pristali na predpogoje za narodno spravo, ki jih je začrtal in utemeljil dr. Štukelj.

Dejstvo je, da za dosego splošne narodne sprave bi morala ena ali druga ideološka stran — ali seveda obe — temeljito popustiti oziroma spremeniti svoje gledanje na dogod-

ke in posledice druge svetovne vojne in revolucije, v kolikor se ti dogodki in posledice Slovenije tičejo. Nekako torej naj bi prišla skupaj v precej enotno gledanje na vse to demokratični in komunistični svet. Ta svetova pa sta načelno nezdržljiva. Živeti moreta skupaj ali drug drugega trpeti le v res demokratični, politično svobodni družbi. Takšni na primer, kot jo imamo v zahodnem svetu, konkretnije tu v Kanadi ter seveda drugih državah, v katerih živijo narodno zavedni Slovenci. V vseh teh državah smo narodno zavedni Slovenci — naj bomo naseljenci ali njih potomci — zelo različnih gledanj. Če govorimo samo o politični opredeljenosti do režima v Sloveniji, nekateri tega in njegove predstavnike sprejemajo brez kakega vsaj javno izraženega pridržka, drugi ga spet absolutno odklanjajo, v sredini pa so mnogi, ki nočejo nič slišati o kaki slovenski politiki. Seveda so vneti zagovorniki ene ali druge struje na drugače misleče včasih zelo jezni. Do kakega fizičnega obračuna pa menda le nikoli ne pride.

Kje smo torej glede možne narodne sprave? Spoprijazniti se moramo z dejstvom, da ni od nas predvsem odvisno, kaj lahko storimo. Do narodne sprave v Sloveniji ne bo nikoli prišlo brez temeljite demokratizacije tamkajšnjega političnega sistema. V tem morajo oni oziroma partija popustiti, ne pa mi v svobodnem svetu. Razumljivo je, da bodo imeli v demokratični slovenski družbi predstavniki ali zagovorniki revolucije in komunistične partije pravico do izražanja in širjenja svojih pogledov. Sprememba bo v tem, da bodo imeli isto pravico tisti, ki drugače mislijo oziroma želijo prikazati medvojne in povojne dogodke povsem drugače. Partijska verzija ne bo imela več monopola, ta monopol ne bo imel več zakonske ali bolj rečeno policijske zaščite pred drugačnimi verzijami. Brez takega razvoja v Sloveniji oziroma Jugoslaviji ne bo glede resnične narodne sprave nič. Vsaj temu piscu se tako zdi.

Rudolph M. Susel — Am. Dom.

Spominske proslave

V Torontu

SPOMINSKA MAŠA

V soboto, 1. junija, 1985, na predvečer praznika sv. Trojice, se je v slovenski cerkvi Marije Brezmadežne na Brown's Line v New Torontu zbralo blizu šesto rojakov k spominski sv. maši za vse žrtve tujega nasilja in komunistične revolucije v Sloveniji, zlasti pa po vojni pomorjene proti-revolucionarje, ki so se v obrambo svojih domov in svobode uprli stalinistični revoluciji. Sv. mašo je daroval škof dr. Alojzij Ambrožič s somaševanjem Janeza Kopača, Ivana Jana, Jožeta Časla in Franceta Turka.

Pred vstopnimi molitvami je škof v kratkih besedah spregovoril o prazniku sv. Trojice in onih Slovenceh, ki so v Sv. Trojico verovali, pa bili pred štiridesetimi leti s prevaro vrnjeni iz Koroške v domovino in tam bil od komunistov množično pomorjeni.

Škofove besede, utemeljene na božjih zapovedih in krščanski moral, so vsem navzočim vernikom segle globoko v srce. Z večjo jasnostjo in boljšim razumevanjem so spoznali pomen in smisel mučeništva tisočev naših bratov in sestra, ki so postali žrtev brezbožnega stalinizma.

Spominsko sv. mašo je povzdignilo lepo petje cerkvenega zbora in številne narodne noše, ki so zasedle prve klopi v cerkvi.

AKADEMIJA

Po sv. maši so se vsi navzoči podali v cerkveno dvorano, kjer sta obe krajevni borčevski organizaciji (DSPB-Tabor in DSPB-Toronto) skupno pripravili spominsko akademijo.

Za uvod so se iz zvočnikov oglašili pretresljivi akordi orgel z Bachovo Toccatto v D-molu, nato pa počasi prešli v pogrebno zvonenje, med katerim so iz dvorane štiri deklice in dva dečka prinesli na oder velik slovenski pušelj in dve sveči in jih položili pred veliko črno ploščo, podobno nagrobnemu spo-

meniku z belim križem in z imeni vseh masovnih grobišč v Sloveniji, kjer so po vojni tisoči po hudem mučenju našli svojo smrt in zadnji počitek.

Plošča je bila ovita v vencem svežega smrečja, stopnice do nje pogrnjene s slovensko trobojnico, ob strani pa je bila kanadska zastava in domobranski prapor. Na pročelju odra na vzvišenem prostoru sta bili okrašeni sliki prevzv. škofa dr. Gregorija Rožmana in domobranskega generala Leona Rupnika.

Po ganljivem prizoru polaganja rož pred spominsko ploščo sta bili odigrani kanadska in slovenska himna. V pozdrav udeležencem je nato Stane Pleško spregovoril nekaj besed. Njegovemu nagovoru je sledila recitacija pesnitve Marjana Jakopiča „Našim stražarjem“, katero je občuteno podala Bernardka Jamnik. Sledil je moški zbor pod vodstvom Dušana Klemenčiča, ki je zapel dve priložnostne pesmi.

Glavni govornik na spominski svečanosti je bil dr. Anton Štukelj iz Ottawe.

Naslednja točka spominske proslave je bila „Naša zgodba“, del širšega dela Ivana Korošca, ki je zajel vso tragiko vrnenjih in pomorjenih domrancev in ostalih protikomunističnih borcev. Ob spremljavi domobranski pesmi, so Otmar Mauser, Stane Pleško, Janez Kušar, Lojze Ponikvar, Blaž Potočnik in Ludvik Jamnik recitali bistveni del Koroščevega dela.

Za zaključek je potem še Ludvik Jamnik z globokim poudarkom prebral sestavek pisatelja Vinka Beličiča „1945-1985“, ki je po vsebini gotovo izrazil misel vseh nas, ki še verujemo v resnico in pravico in narodno vstajenje v svobodo, ki je bila leta 1945 od komunistov tako brutalno zatrta.

Pred razhodom je še zadonela lepa domobranska pesem „Oče, mati, bratje in sestre...“ Pela jo je vsa dvorana na pobudo Blaža Potočnika.

Otmar Mauser iz Amer. dom.

Malvinska vojna

Die Zeit — priredila P. Dobovškova

Časopis „Die Zeit“ je aprila meseca posvetil dolg članek malvinski vojni. „Prav za prav je na Malvinah zmagala le Margaret Thatcher. Pred tremi leti jo je narod slavil, danes pa resignirano ugotavlja, da je bila ta vojna le kratek odmor pri nenehnem propadanju Anglije,“ piše. Vprašuje, kaj bi bilo, če ne bi bilo malvinske vojne. Ali bi bila Margaret Thatcher še premier Anglije? Dejstvo je, da je konzervativna vlada znala izrabititi zmago nad Argentinci v takšni meri, da so na volitvah leta 1983 (pisc jih imenuje „falklandske volitve“) zmagali z veliko večino. Ta skoro dvetretjinska premoč v spodnji zbornici je gospe Thatcherjevi omogočila, da je izvedla dve dolgoročni spremembi: v veliki meri je omejila pravice sindikalnih organizacij in mnogo podjetij je izročila v privatne roke. Zmogla je brez težav izvesti čistko v vrstah lastne stranke in svoj osebni položaj tako utrdila, da je skoro edina, ki odloča v kabinetu. Po odhodu lorda Caringtona je osebno posegla tudi v zunanjo politiko in to v takšni meri, da se je sedanji zunanji minister sprevrgel le v obliko nekakšnega izvršnega organa.

Za nepristranskega opazovalca je bil „pohod“ na Malvine lahko zaznan kot anahronistična, kljubovalna akcija neke kolonialne velle, ki je v zatonu. Nekateri politologi so v tem dejanju videli makavelističen trik nepopularne vlade, da izrazi patriotska čustva svo-

jega naroda v lastne svrhe, to je, da si zagotovi oblast za naslednja leta.

Po skoro eno leto trajajoči opojnosti zmage nad „Argiji“ (tako namreč imenujejo Angleži Argentine) se je veselje poleglo. Pričeli so se dvigati glasovi o argentinski ladji „Belgrano“, katero so Angleži potopili na tak način, da so kršili pravila mednarodnega prava, pa tudi pravice človeka. Vršile so se javne razprave v zbornicah, od-

krivale so se spletke, ki so segle tako daleč, da je prišlo že do umora. Toliko objubljena pomoč svojcem padlih se je izvršila le delno in nastale so tožbe zaradi neplačanih obveznosti in stroškov pohoda. Tako npr. sta vložila tožbo dva somalijska mornarja, katerima so Angleži zaplenili ladjo in jo poslali proti Malvinam. Dva letalca, ki sta živela v Avstraliji oz. Severni Ameriki in sta bila mobilizirana, sta si morala sama plačati vožnjo in se zato zadolžila vsak po 4.000 mark, vlada jima je vrnila le 1.200 mark. Tudi 56-letni general sir Jeremy Moore, ki je dobil medaljo, ker je zavzel Puerto Argentino, je bil po (Nad. na 5. strani)

Med nas je usekalo...

Ob 40-letnici našega begunstva

NARTE VELIKONJA

IZ ZAGOVORA PRED „SODIŠČEM“

„V ideologiji se nisem zmotil, temveč v svoji taktiki...“

Drugo, ker je bilo pri meni odločilno, je bila mistična vera pomagati ljudem. Nisem delal napačno v duhu katoliške in humanistične misli. Nisem gradil na zločinu, ampak proti njemu.“

Na zadnje vprašanje, zakaj je proti OF, je izpovedal:

„Zato, ker katolicizem ne more sodelovati s komunistom!“

Ko so ga obsodili na smrt kot prvega slovenskega „vojnega zločinca“ po „osvobojenju“, je samo vzkliknil: „ŽIVEL KRISTUS KRALJ!“

Množica je pobsnelo kričala in di-

vjala, terjajoč njegovo kri.

Časnikar je napisal:

„Narte Velikonja je obsojen na smrt... z njim vsa ona lopovščina, ki je pod plaščem katoliške vere in z blagoslovom škofa pripravljala eno največjih katastrof v zgodovini našega naroda...“

IZ PISMA TISTI DNI:

„Narte Velikonja je vzor in svetel vzgled in vse žene, ki imamo moče zaprte, molimo, da bi se zagovarjali, kakor Velikonja...“

Velikonja je umrl kot mučenec... Dne 25. junija 1945 so ga komunisti ubili nekje: na dvorišču sodnije ali na Turjaku... njegov grob še ni odkrit... (Koledar Svob. Slov. 1950, str. 103)

40 LET SLOVENSKEGA ŠOLSTVA NA PRIMORSKEM

V tem letu, ko se spominjamo žalostne obletnice — 40.letnice pokola — se obenem spominjamo tudi vsega dogodka, ki je veliko pomenil v zgodovini slovenskega naroda: na Primorskem so Slovenci dobili po dolgoletnem fašističnem zatiranju slovenske šole!

Ni šlo vse gladko, saj vemo, da komunistične začasne oblasti niso hotele prejeti ničesar iz rok zaveznikov, niti šol! In ker so partizani morali kmalu nato zapustiti Trst, bi zaradi njihovega političnega in partijskega gledanja Slovenci lahko ostali brez svojih šol.

Hvala Bogu pa je bilo tedaj na Primorskem dovolj šolnikov beguncev, ki so takoj poprijeli to zamisel in se vrgli v delo, da so iz nič naredili tako cvetoče šolstvo, kot ga lahko danes opazujemo. Vemo za vrsto emigrantov, ki so stopili na težka mesta in vztrajali — proti vsem komunističnim šikanam — pred kratkim je tukaj izšla knjiga o pokojnem prof. Baragi, ki je bil duša te obnove. Iz nje se lahko natanko poučimo, kdo ima zasluge za šolstvo na tistem delu slovenske zemlje.

Sedaj so praznovali ta dogodek tudi na Primorskem. Gotovo je zanje velikega pomena in so vsi ponosni na razcvet. Tudi mi se z njimi veselimo in proslavljamo.

Naj navedemo nekaj poročil, ki smo jih posneli iz „Katoliškega glasa“ v Gorici, ki včasih kritično opisuje slavnosti:

PROSLAVA V GORICI

V Gorici je bila slavnostna akademija v Avditoriju v petek 31. maja. Dopoldne so se zbrali dijaki višjih in srednjih šol, zvečer pa starši, profesorji in oblasti.

Osrednja točka je bil recital pesmi Srečka Kosovega pod skupnim naslovom: Preproste besede. Kosovelovo besedilo, ki so ga dijaki izvajali deloma tudi v italijanskem prevodu, je popestrilo petje dijakin učiteljica in otroških vrtnaric. Pesmi so bile povečini uglašene na Kosovelovo besedilo, saj so komponisti uglasbili veliko njegovih besedil. Režija recitala je bila delo Emila Aberška, petje so pa dijakinje naštudirale pod vodstvom prof. Franke Žgavec.

Pred recitalom so bili govori in pozdravi. O teh se ne moremo tako pohvalno izraziti. Slavnostni govor je prebral prof. Jožko Šavli. Govor je bil zasnovan in izpeljan tako, da je zadovoljil povprečnega, ne pa kritičnega poslušalca, ki je pričakoval kaj več zgodovinskih dejstev iz preteklosti naših šol.

Sledili so pozdravi oblasti in gostov. Prvi je pozdravil goriški župan dr. A. Scarano. Z njemu lastno prikupnostjo je prinesel pozdrave goriške mestne uprave in ponovno obljubil, da se bo zavezal za to, da slovenske šole dobijo stalno in ustrezno središče. Spomnil se je tudi

na „umili preti sloveni“, ki so v preteklosti bili med važnimi pobudniki slovenskih šol. Vsi drugi nastopajoči so na to „pozabili“.

Za županom Scaranom so pozdravili še novi šolski skrbnik, predsednik province prof. Cumpeta, zastopnik republiškega komiteta za šolstvo v Sloveniji, dr. M. Lavrenčič, župan v Doberdolu, ki je pozdravil v imenu županov slovenskih občin. Damjan Paulin je pozdravil v imenu SSO, prof. Nada Pertot je prinesla pozdrave tržaških šolnikov, dr. Mirko Primožič pa je spregovoril v imenu SKGZ. Škoda, da je njegov pozdrav bil najmanj uglajen, saj je najbrž pozabil, da ne govori na partizanski mitingu.

Za to priložnost so srednje šole izdale Izvestje za leta 1975/85. Osnovne šole pa so prišle na originalno zamisel in so pripravile knjigo, ki so jo napisali otroci sami: „Pogled v naš svet“.

Kot dopolnilo akademiji in publikacijam je bila v prostorih Avditorija razstava risb otrok in dijakov.

PROSLAVA V TRSTU

V petek 31. maja je bila v Trstu proslava, na kateri so sodelovale vse slovenske šole od vrtec do višjih srednjih šol. Ves spored je prenašala radijska postaja Trst A izven svojega programa.

Petkova proslava je bila namenjena povabljenecem, med katerimi smo opazili tržaškega škofa, prefektovega predstavnika, deželnega šolskega skrbnika in druge.

Spored je bil obsežen. Najprej so bili pozdravi šolskega nadzornika prof. E. Košute, deželnega šolskega skrbnika prof. De Rose, predstavnika iz matične domovine, ravnatelja slovenske gimnazije iz Celovca dr. Vospernika in brzojavni pozdravi zadržanih gostov.

Sledil je slavnostni govor prof. Al. Rebule, ki je poudaril pomembno vlogo slovenske begunske šole v naši zamejski zgodovini zadnjih 40 let. Sledile so programske točke od najmlajših pa do nastopa dijakov višjih srednjih šol. Morda je bil ves program malce preobširen, vendar ob 40. obletnici moramo znati prenesti tudi kaj takega.

V prostorih pred dvorano pa so priredili organizirali zanimivo slikarsko razstavo, ki je pritegnila pozornost in je bila vredna ogleda. V nedeljo 2. junija popoldne so vsi prireditelji ponovili in želi velik uspeh.

KRATEK KOMENTAR

V „Katoliškem glasu“ 6. junija opisuje Kazimir Humar zgodovino slovenskega šolstva na Primorskem, fašistično divjanje, težavno učenje med revolucijo in zavezniško šolstvo, ko so se začele s pomočjo emigrantov uradne šole. Pravi:

V slavnostnih govorih in pozdravih v Gorici ni bilo slišati nobenih imen

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Počasi se strankarsko-politične novice pričenjajo mešati z gospodarskimi in socialnimi. Pojav je razumljiv, če upoštevamo, da manjka le slabih pet mesecev do prihodnjih vsedržavnih poslanskih volitev, katerih se bodo udeležile domala vse stranke, ki pa morajo prej urediti svoje notranje zadeve, in pregledati razmerje notranjih struj. Volitve v posameznih formacijah političnega polja so zato na dnevnem redu. A oči vseh so obrnjene le na mesec november. S tega vidika pogledimo nekoliko delo vlade, pa tudi opozicije.

SUMNJE, GOVORICE, OBTOZBE

Predsednik Alfonsín nenehno podarja, da sedanji gospodarski načrt ni le program vlade, marveč da je program vsega naroda. Da se ne igra na njem le usoda radikalov in njih nadaljnega bivanja ob krmilu države, temveč usoda celotnega sistema. To je v neki meri res. A težko je ločiti vladno od stranke, in vsi vemo, da uspešna vlada dalj časa ostane na oblasti kot neuspešna. Delo vlade si moremo torej ogledati tudi s strankarskega vidika.

mož, ki so leta 1945 slovensko šolstvo obnovljali. In vendar gre za častivredne može, ki so danes v veliki večini že odšli v večnost, potem ko so izpolnili svojo dolžnost do naroda. Nihče jih ni omenil. V priložnostnih publikacijah so navedeni le nekateri. In vendar takrat slovensko šolstvo ni zrastle samo od sebe kot gobe jeseni.

V Trstu je bilo drugače. Slavnostni govornik prof. Rebula jim je dal polno priznanje.

Kajti neponarejena zgodovina prča, da se je bil trd boj za slovensko šolstvo pod zavezniško vojaško upravo tako proti znova prebujajočim se nacionalističnim silam s strani italijanskih šolskih upraviteljev kot tudi proti mahinacijam in spletkam Pokrajinskega narodnega odbora, ki je hotel še naprej voditi slovensko šolstvo tudi v cona A.

Bili so hudi časi za obstoj in razvoj slovenskega šolstva pod zavezniško vojaško upravo leta 1945. Moral si biti junak, da si zdržal pred očitki „izdajalca“, če si sprejel vodstvo slovenskih šol. V teh razmerah se je najbolj izpostavil dr. Srečko Baraga, ki je kot glavni svetovalec za slovenske šole pri ZVU v Trstu prevzel nase to odgovornost tudi z nevarnostjo za življenje, saj so ga v Ljubljani obsodili na smrt. V Gorici je dr. Baraga dobil sodelavca v dr. Antonu Kacinu in prof. Hubertu Močniku. Morda bodo ob 50-letnici časi toliko zreli, da bo mogoče ob sličnih proslavah dati čast komur čast.

S te strani nenehno naletavamo na govorce, sumnje in tudi obtožbe opozicionalnih formacij, tako z desne kot z leve, ki trdijo, da je vse delo vlade obrnjeno le proti cilju, kako bi si zagotovila uspeh na prihodnjih volitvah. Stanje naj bi bilo približno tako, po mnenju hudobnih jezikov: vlada se ne boji toliko naraščanja peronističnih glasov (peronisti imajo dovolj notranjih problemov), kot pa ojačenja leveice z Alendejem na čelu, in pa desnice kjer raste Alsogaray.

Alsogarayev vpliv naj bi delno zatamnili z nekaterimi uspehi gospodarskega programa. Če vladi uspe, da se za financiranje državnega deficita (kolikor ga bo še ostalo, bodimo super-optimisti) ne poslužuje več tiskanja nevednega denarja, bi s tem Alsogarayu potegnili iz rok njegovo najmočnejše orožje. Liberalni vodja bi ostal le s svojimi ne preveč številnimi pristajši, ne bi pa dobil, po tej teoriji, precejšnjega dela izvenstrankarskih glasov, ki so se zadnje čase nagibali na njegovo stran.

Na leveci je stvar težja. Allende silno napreduje v simpatijah tega sektorja. Očividno je, da se bodo številni glasovi leveice „vrnili“ v svojo naravno strujo. Te naj bi vlada skušala pritegniti, v zadnjem trenutku, z obsodbo bivših vojaških junt, katero pričakujejo v pozni južni pomladi.

Vendar bo ta zadeva težja. Akoravno zveni vsa stvar kot paradoks, dežujejo z leveice na vladno obtožbo „izdaje“ zaradi marsikaterega koraka. Najbolj osporavajo vladni sporazum z Mednarodnim denarnim fondom. Nič manj kritik ne leti na vladno nenehno naslanjanje na ZDA; s tega vidika je zunanji minister enigmatični dr. Caputo postal pravi grešni kozel. In prav ta je zadnji nedeljo v Španiji zavrgel predlog kubanskega diktatorja Fidela Castra, naj bi latinskoameriške države napovedale „stavko dolžnikov“. „To bi pomenilo razbiti politični sistem,“ je izjavil minister, katerega ideološka smer se je zelo spremenila odkar je na vladi. Nekateri opazovalci to imenujejo kot „politični realizem“.

SPORI IN SPLETKE

Mnogi opazovalci, zlasti iz neradikalnih vrst, pa celotno delovanje označujejo kot vladno koristolstvo. Celo oddaljevanje od leveice, naj bi imelo en sam izključen namen: vlada raje izgubi že tako dvoimljive levčarske glasove, pa ohrani mnogo številnejše neopredeljene volivce iz sredine. Tem je namenje-

no umirjeno obnašanje do oboroženih sil, vedno bolj jasne in pogoste govorce o amnestiji vojakov, ki so se udeležilo protigverilske vojne (izvzeti so le člani vrhovnih junt in pa dokazani mučitelji), in pa tudi nekoliko večjo vladno umirjenost na drugih področjih, celo v vzgoji. Ta je svet zase, kajti na nekaterih univerzah je kaos popoln, zlasti glede temeljnega univerzitetnega programa.

Vendar menimo, da do vlade ne smemo biti preveč strogi, in v vsem iskati le volivnih namenov. Radikali se nahajajo sredi tolikih problemov, notranjih in zunanjih, da premoči ukrepi predstavljajo domala edino možne korake, katerim mima smisla iskati preveč zapletenega ozadja. Ko se človek utaplja mora pač mahati z rokami in klicati na pomoč.

A celo v takih okoliščinah si vladni može dovoljujejo notranje spore. Ponovno smo lahko brali in slišali o nesporazumih med zvezno vlado in kordobsko provincijsko vlado, čeprav so oboji radikali; med gospodarskim ministrom in zunanjim ministrom, ki sta se sporekla, češ kam naj spada tajništvo za zunanjo trgovino; med vodstvom stranke in radikalnimi senatorji, ki se očividno boje žuljev na zadnjici, kajti le premnogokrat so njihovi sedeži v senatu prazni, itd., itd. Pa problemi mlade demokracije, ki potrebuje mnogo let, da bo postala resna in odgovorna. Pa slične primere lahko opazimo tudi v bolj „razvitih“ državah.

V PAMPI STOJI OMBU

Pod njegovo senco se bodo ta konec tedna (6. in 7. julija) zbrali peronistični vodje z vse države, da na novi „konvenciji edinosti“ izvolijo enotno vodstvo in začrtajo skupno pot vsem svojim notranjim strujam. Tudi oni se s skrbjo ozirajo na koledar in vidijo, da do novembra ne manjka toliko kot bi želeli. Dobro vedo tudi, da morajo ne le doolčit enotno vodstvo in sestaviti enotne liste, temveč bistveno doseči, da bodo vsi s tem vodstvom in temi listami čim bolj zadovoljni. V nasprotnem primeru jih čaka enak polom, kot so ga doživeli oktobra 1983.

Doseči tako enotnost pa bo kaj težko. Vsak stoji preveč prilepljen na svojem mestu in išče svoje interese. Tako imajo težke probleme v glavnem mestu, in še hujše v provinci Buenos Aires. Te dve volivni okrožji pa predstavljata domala polovico volivnih upraviteljev, in polovica bodočih izvoljenih poslancev bo izšla iz teh okrožij. Provincije imajo moč v senatu, poslanska zbornica se pa naslanja na prestolnico, njen okoliš in na „prvo“ in največjo provinco.

(Nad. na 6. str.)

DR. LJUBO SIRC

(2)

Misli o slovenski bodočnosti

Sedaj nastaja vprašanje, ali tržišče more funkcionirati, ako ni zasebne lastnine. Kolektivno odločanje v gospodarstvu namreč onemogoča odgovornost in riziko — tveganje. Za to, za kar odgovarjajo vsi, ni odgovoren nihče. Tudi se je izkazalo za nemogoče, uvesti kolektivno tveganje, ker le-to zahteva, da delavci za odločitve, ki jih sprejmejo, odgovarjajo, kolikor so napačne, s tem, da se jim znižajo dohodki. Dohodkov pa ljudem, ki se z njimi ravno komaj preživljajo, ni mogoče zmanjšati.

V Dragi je profesor Pirjevec v pripombah k mojemu predavanju rekel, „da smo bili v zadnjih desetletjih priča ogromnemu razvoju, ki ga pač moramo vzeti kot bazo za našo prihodnost“. Profesor Pirjevec ima očito kakor mnogi drugi zgraditev brez števila tovarn za razvoj. Razvoj to res je, kolikor te tovarne proizvajajo, kar ljudje potrebujejo, in se tudi proizvodnja tovarn med seboj ujema.

Kako zgrešena je bila komunistična graditev, najboljša kaže dejstvo, da so delavski dohodki v Jugoslaviji v zadnjih nekaj letih padli nazaj na raven iz l. 1967, brž ko je Jugoslavija nehala dobivati ogromne kredite in pomoč iz tujine. Ker so delavski dohodki dosegli predvojno raven šele

okoli l. 1958, to pomeni, da so se delavske mezde ves čas komunističnega gospodarjenja, to je v štiridesetih letih, dvignile za manj kot 100%. To je več kot porazno, če upoštevamo, da so komunisti vsako leto zabilj okoli 30% narodnega dohodka v investicije, katerih edini končni cilj pač ne more biti drugega kot zvečanje standarda. Docelo zavestno uporabljam izraz „zabili“, ker so bile te investicije kar tako in niso velike prispevale k blaginji. Če ni pri nas danes večje revščine, kot je, gre za sluga predvsem prihrankom gastarbajterjev, ki so jih toliko preklinjali tuji kapitalisti tako „izžemali“, da so za naše razmere bogati, vsekakor precej bolj bogati kot delavci, ki so ostali doma in so zanje tako nesebično skrbeli naši komunisti. Razen tega tudi pomaga iznajdljivost prav teh ljud; doma, ki komunistični oblasti navkljub delajo na črno in na sivo.

OBLAST OSTAJA

Morda sem seveda profesorja Pirjevega napačno razumel in njemu „ogromen razvoj“ in pomeni panično ustanavljanje neproduktivnih in zavoženih podjetij marveč to, da so

„določeni voditelji“ uspeli „iztrgati se iz določenih staliništvih predpostavk in začrtati nove poti“. Toda ta druga možna razlaga njegovih izjavij mene prav nič bolj ne prepričuje. Kakšen ogromen napredek vendar je, če nekdo najprej trdi, da je Stalin najpopolnejše bitje, ki vse ve in vse razume, nato pa iz njega naredi zlodeja, ker je Stalin hotel v svoji vsevednosti prav njega, določenega voditelja, hotel spraviti s poti. Odslej velja po mnenju tega določenega voditelja ali določenih voditeljev, da ne vsega Stalin, temveč da vedo vse „jugoslovanski določeni voditelji“ in da imajo radi tega oni pravico vladati. To je stalinizem brez Stalina.

Dejansko je od vseh obljub, kako se bo ljudem dobro godilo, ko bodo komunisti na oblasti, ostalo samo to, da so komunisti res na oblasti. Svojo oblast krčevito branijo in se še vedno obnašajo, kot da zares samo oni vedo, kaj je za Slovence dobro in prav. V resnici prav oni nimajo pojma, kaj je dobro in prav, ker jim pamet mori marksizem, ki nima z resničnostjo in pravičnostjo nobene zveze. Rečemo celo lahko, da Slovenci ne bomo mogli nikamor naprej, dokler se ne znebimo komunistične vlade in komunistične ideologije. To seveda ne pomeni, da bi morali ljudem prepovedati, da verjamejo v marksizem, toda prepričati moramo, da ga z nasiljem nalagajo nam ostalim. Brez

tega za Slovence ni „novih poti“.

Mogoče delam profesorju Pirjevcu krivico, toda vtis imam, da ima za „določenega voditelja“, ki je začrtal „nove poti“, umrlega Kardelja. Za vso resnobo moram k temu pripomniti, da smatram Kardelja za navadnega bedaka. Res je, da je o mrtvih treba govoriti le dobro in da izraz „bedak“ ni umerjen, toda čas je, da nas popade sveta jeza ob misli na ljudi, ki so toliko domišljivi, ki toliko govorijo in napravijo toliko škode in zla kot Kardelj. Tudi o mrtvem Goebbelsu se človek ne izraža spoštljivo. Kardelj ni imel pojma o življenju, kakršno je — treba je prebrati le njegove spise. Če Slovenci hočemo naprej, moramo ven iz besedne megle, ki jo je širil Kardelj in ki jo še širijo njegovi učenci. Profesor Pirjevec se vprašuje, „če bi Slovenci, kljub temu, da so nekako kritično ubrani nasproti današnji situaciji, sprejeli izhod, ki bi zavrgel in zanikal vse izkušnje, ki si jih je Slovenija pridobila v zadnjih desetletjih.“ Moje mnenje je, da je glavna skušnjava, ki so si jo Slovenci mogli pridobiti po vojni, ta, da je komunizem tudi v kardeljevski varianti poniglavost in nesmisel. Morda se večina Slovencev res ne bo soglasila s takomojo diagnozo — tega jim ne morem ubraniti, toda v tem primeru po svoji vesti ne morem ničesar prispevati k reševanju Slovencev iz sedanje zagate.

Nekateri sicer ne grejo tako daleč, da bi hoteli ohraniti kardejevščino, toda še vedno govorijo o „socializmu“. Na misel mi prihaja oporečnik Bojan Štih. Žal ne pove, kaj si pod tem izrazom predstavlja. Ali naj bo socializem planiranje, ali samoupravljanje, ali preprosto hudo obdavljanje tistih, ki prispevajo h gospodarskemu napredku, da bodo dobro živeli tisti, ki prispevajo malo ali nič, dasi niso za delo ne premladi, ne prestari, niti niso drugače onesposobljeni? Vsega tega ne vemo, toda vedeti bi morali, če naj o socializmu smiselno govorimo. Vedeti bi morali tudi, kako naj bi tak ali drugačen socializem funkcioniral, in dobiti odgovor na argumente, ki pravijo, da nobeden od teh socializmov funkcionirati ne more.

Kako si jaz sam zamisljam ureditev gospodarstva v Jugoslaviji in Sloveniji, sem povedal že v Svobodni Sloveniji 7. in 14. julija 1983. Obstoječa podjetja naj še kar naprej ostanejo pod režimom samoupravljanja, toda podvržena morajo biti finančni disciplini. Kar je važno je to, da naj bi zasebna podjetnost dobila svobodo, da ustanavlja podjetja vseh vrst in konkurira samoupravnim podjetjem. Taka rešitev bi mogla gospodarstvo potegniti iz blata.

Toda pogoj za vsako rešitev je, da partija izgubi monopol na oblast.

† NAMESTO KRIŽA NA GROB

žrtvam komunistične revolucije v Sloveniji

- † RUDOLF OSEK iz Loga pri Brezovici, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestra Štefanija Jarc
- † ALBIN IN JAKA LAMPRET iz Brezovice, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominja se ju družina Jarc
- † JANEZ ROJC iz Loškega potoka, ubit l. 1943 v Jelendolu; spominja se ga nečakinja Slava Pergar
- † NADA KUKOVICA iz Zaloga pri Ljubljani, vrnjena in ubita l. 1945 v Teharjah; spominja se je sošolka Slava Pergar
- † 80 DOMOBANCEV iz Doljnega Logatca, vrnjeni in ubiti l. 1945; spominjajo se jih sestre Maček
- † TONE BONAČ iz Begunj pri Cerknici, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga družina Skubic
- † JANEZ REMIC iz Gorij pri Bledu, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga sošolec Franc Pleško
- † ALOJZIJ BARTOL s Hriba, Loški potok, ubit l. 1945 nad Ložem; spominja se ga brat Janez
- † DOMOBORANCI s Hriba, Loški potok, padli in pobiti v revoluciji; spominja se jih Janez Bartol
- † DOMOBORANCI od Sv. Urha, padli in pobiti v revoluciji; spominja se jih sovaščan Miklave
- † KAREL ŠKERBEC iz Dan pri Ložu, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga bratranec Jože Škerbec
- † FRANC in EDVARD ŠKERBEC iz Dan pri Ložu, ubita ko talca na Križni gori julija 1942; spominja se ju Jože Škerbec
- † TONE MULC iz Gornjega Jezera pri Ložu, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Jože Škerbec
- † IVAN JANEZ iz Babnega polja, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga Viktor in Francka Mule
- † ANTON RUDOLF iz Rudolfovega nad Cerknico, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga Viktor in Francka Mule
- † LOJZE SRPAN iz Nadleska, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga Viktor in Francka Mule
- † JANEZA MULEC, OČE IN SIN, iz Pudoba, ubili Italijani l. 1942; spominja se ju Viktor in Francka Mule
- † MIHA IN IVANKA ČAČ iz Pudoba, umorjena na domu l. 1942; spominja se ju Viktor Mule
- † ANTON MLAKAR iz Pudoba, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Viktor Mule
- † JOŽE PIRC iz Pudoba, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Viktor Mule
- † FRANCE MARINČIČ iz Pudoba, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Viktor Mule
- † FRANC PIRC iz Pudoba, ubit l. 1943 neznano kje; spominja se ga Viktor Mule
- † ANTON IN JOŽE MARINČIČ iz Pudoba, ubita l. 1943 neznano kje; spominja se ju Viktor Mule
- † STANKO MOHOR iz Pudoba, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Viktor Mule
- † MIRKO IN JANEZ BARAGA iz Pudoba, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominja se ju Viktor Mule
- † JOŽE BRECELJ, DVE HČERI IN DVA SINOVA, iz Šturij, ubiti med revolucijo; spom. se jih Anton in Matilda Furlan z družino
- † VENO IN STANA BRECELJ iz Šturij pri Ajdovščini, ubita med revolucijo; spom. se ju Anton in Matilda Furlan z družino
- † prof. FILIP TERČELJ, duhovnik iz Šturij, ubit od komunistov med revolucijo; spom. se ga Anton in Matilda Furlan z družino
- † DOMOBORANCI, padli v revoluciji; spominja se jih Janez Marinčič
- † JOŽE LOBODA iz Dola pri Ljubljani, ugrabljen in ubit l. 1942 v moravških hribih; spominjajo se ga sestra Mici in nečaki
- † FRANC SLAPNIČAR s Suhe pri Kranju, ubit l. 1944 na domu; spominja se ga brat Janez
- † ROK SLAPNIČAR s Suhe pri Kranju, padel l. 1944 v Rusiji; spominja se ga brat Janez
- † ANTON JURJEVIČ iz Lučenj, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sestra Albina
- † LOJZE JURJEVIČ iz Lučenj, padel l. 1944 v Rusiji; spominja se ga sestra Albina
- † MIRKO JURJEVIČ iz Lučenj, padel l. 1944 v Rusiji; spominja se ga sestra Albina
- † ANTON JURJEVIČ iz Laz pri Starem Trgu, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spom. se ga sestrične Francka, Malka, Antonija
- † IVAN GUŠTIN iz Gradca pri Metliki, umorjen februarja l. 1942 blizu Kočevja; spominja se ga sin Tone Guštin
- † DOMOBORANCI 22. ČETE, padli ali pobiti med revolucijo, spom. se jih narednik čete in preživeli borci
- † ŽRTVE KOMUNISTIČNEGA NASILJA iz D. Marije v Polju, padli v revol. 1943—1945; spominja se jih Rajko Škulj
- † JANKO MOLE iz Žažarja pri Vrhniki, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Mici Malavašič — Casullo
- † KAREL MOLE iz Žažarja pri Vrhniki, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Mici Malavašič — Casullo
- † JOŽE JURJEVIČ iz Doljnega Logatca, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga sestre Maček
- † BRATA NAGODE iz Žiberš, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominja se ju brat Jože
- † ŽRTVE KOMUNIZMA iz fare Sela nad Kamnikom, ubiti v revoluciji; spominja se jih Ivanka Rode
- † KAREL TRPIN iz Hotedršice pri Logatcu, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga bratje Trpin
- † SLAVKO TRPIN iz Hotedršice pri Logatcu, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga bratrance Trpin
- † FRANCI RUS, bogoslovec, iz Ljubljane vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat inž. Jože Rus
- † JANEZ RUS iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat inž. Jože Rus
- † IVČEK FRANČIČ iz Dol. Brezovice pri št. Jerneju, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spom. se ga mama, brat Nace in sestra Lina
- † KATARINA ERBEŽNIK iz Straniš, ubita l. 1944 v loških hribih; spominja se je brat Lojze z družino
- † JANEZ ERBEŽNIK iz Straniš, ubit l. 1944 v Škofji Loki; spominja se ga brat Lojze z družino
- † MATEVŽ ERBEŽNIK iz Straniš, ubit l. 1944 v Škofji Loki; spominja se ga brat Lojze z družino
- † JOŽE ERBEŽNIK iz Straniš, ubit maja 1945 v Križah; spominja se ga brat Lojze z družino
- † FRANC ERBEŽNIK iz Straniš, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat Lojze z družino
- † ČLANI S. N. V. Z. (PRIMORSKI DOMOBORANCI) 7. ČETE v št. Petru na Krasu, padli za domovino; spominjajo se jih soborci
- † JOŽE RADOŠ iz Metlike, vrnjen, pobegnil z morišča, nato ubit; spominjajo se ga bratje z družinami
- † ANTON GRABNAR, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat Jože z družino
- † TONE TAVČAR iz Škofje Loke, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Leganova
- † LOJZE KARLIN s Suhe pri Škofji Loki, vrnjen med ranjenci in ubit l. 1945; spominja se ga Leganova
- † LOJZE GROZDE iz Gorenjih Vodol pri Mokronogu, ubit l. 1943 pri Mirni; spominjajo se ga sošolci
- † STANE TOMAŽIČ iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga soborci
- † BOGDAN LAVRIČ iz Ljubljane, zgorel l. 1943 v Grahovem, spominjajo se ga prijatelji
- † RUDI VERDERBER iz Snečjega vrha pri Črnomlju, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevskem Rogu; spominja se ga sestrična Tončka Truden
- † JANEZ VERDERBER iz Snečjega vrha pri Črnomlju, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevskem Rogu; spominja se ga sestrična Tončka Truden
- † FRANCE VERDERBER iz Snečjega vrha p/Črnomlju, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevskem Rogu, spominja se ga sestrična Tončka Truden
- † STANKO VERDERBER iz Snečjega v. pri Črnomlju, vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevskem Rogu, spominja se ga sestrična Tončka Truden
- † POLDE VOLČIČ iz Reteč pri Škofji Loki, vrnjen in ubit pod Ljubnikom; spominja se ga bratranec A. Avguštin
- † PETER KALAN, študent jusa, mučen in ustreljen v Vel. Laščah; spominja se ga sorodnik A. Avguštin
- † JOŽE AVGUŠTIN, študent iz Reteč, ubit neznano kje; spominja se ga sorodnik A. Avguštin
- † VINKO IN ROK JENKO, Fikova iz Gorenje vasi, ubita neznano kje; spominja se ju sorodnik A. Avguštin
- † DOMOBORANCI IZ RETEŠKE FARE pri Škofji Loki, padli v borbi proti komunizmu; spominja se jih rojak A. Avguštin
- † DOMOBORANCI IZ VRHNIKE, padli za domovino; spominja se jih biv. kaplan A. Avguštin
- † DOMOBORANCI OD SV. KRIŽA pri Litiji - Gabrovka, pobiti v raznih krajih l. 1945; spominja se jih biv. kaplan A. Avguštin
- † ANA KOMAT, FRANCKA ZUPAN IN MINA, župnijske pomočnice, zaklane po komunistih v Sv. Križu — Gabrovka l. 1942; spominja se jih biv. kaplan A. Avguštin
- † TONČEK HOČEVAR, kaplan mučen in ubit v hribih nad Grosupljem l. 1942; spominja se ga A. Avguštin
- † ALOJZIJ GROZNIK iz Doljne vasi pri Šentvidu, ubit l. 1943 v Mozlju; spominjata se ga hčerki
- † FRANC GROZNIK iz Doljne vasi pri Šentvidu, padel l. 1945 pri Novem mestu; spominjata se ga sestri
- † MATIJA ROVAN iz Martinjaka pri Cerknici, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga brat
- † BRATA MIŠIČ iz Martinjaka pri Cerknici, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominja se ju sošolec
- † PROTIKOMUNISTIČNE ŽRTVE IZ RAKEKA, pobite v revoluciji; spominja se jih Anica Šemrov

- † **STANKO** in **JAKOB PONIKVAR** iz Polžečega umrli v italijanskem taborišču na Rabu; spominja se ju sestra Elka por. Priol
- † **ALBERT JELOČNIK** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga bratranec Niko Jeločnik
- † **JOŽKO JELOČNIK** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga bratranec Avguštin Jeločnik
- † **TONE DOLINAR** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 pri Teharjah; spominjajo se ga nečakinje Lučka, Helena, Snežna in Polona
- † **ANDREJ DOLINAR** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 verjetno pri Teharjah; spominjajo se ga nečakinje Lučka, Helena, Snežna in Polona
- † **BOZO OSTERC** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1942 pri Podstencih; spominjajo se ga nečakinje Lučka, Helena, Snežna in Polona
- † **dr. JANEZ VRTNIK**, domobr. zdravnik, iz Ljubljane, ubit l. 1944 blizu Stične; spominja se ga prijatelj Ludvik Osterc
- † **DOMOBRANCI** iz Vrzdence, padli med revolucijo in vrnjeni ter ubiti 1945; spominja se jih sovaščanka Marica Črnugelj
- † **FRANCE MODER** iz Dola pri Ljubljani, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga sestrične
- † **STEFAN KADIVEC** iz Dola pri Ljubljani, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga nečakinje
- † **ANTON SKOPEC-GANDHI** iz Polhovega Gradca, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga Tone in Lovro Tomažević
- † **IVAN ŽAGAR** iz Polhovega Gradca, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga Tone in Lovro Tomažević
- † **IVAN KOŠIR-CHURCHILL** s črnega vrha, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga Tone in Lovro Tomažević
- † **JANEZ SELJAK**, poveljnik postojanke v Gorenji vasi, vrnjen in ubit l. 1945; spominjata se ga Tone in Lovro Tomažević
- † **FRANCI ŠEPIN** iz Dravelj, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Ljudmila Smole Hribarjeva
- † **44 TALCEV** (med njimi dva duhovnika) iz fare Čatež pod Zaplalom, spominjajo se jih družine Urbančič
- † **EVGEN ŠKODA** iz Zaplaza, padel leta 1944 v Kočevju; spominja se ga družina Slavka Urbančiča
- † **FRANCE ŠKODA** iz Zaplaza, padel leta 1944 v Kočevju; spominja se ga družina Slavka Urbančiča
- † **VIKTOR ŠKODA** iz Zaplaza, doma ujet in ubit leta 1945; spominja se ga družina Slavka Urbančiča
- † **JOŽE POVŠE** iz Čateža pod Zaplalom, l. 1945 odšel domov, ubit in vržen v Rojsko jamo; spominja se ga družina Slavka Urbančiča
- † **ALOJZIJ GROZNIK IN SINOVI** iz Temenice, pobiti v revoluciji; spominja se jih družina Slavka Urbančič
- † **MARIJA KOKALJ** iz Javorja, ubita na domu l. 1943; spominja se je sin Janez
- † **BRATA OSREDKAR** s črnega vrha, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominja se ju nečakinja Francka Kokalj
- † **MARTIN IN JANEZ POLJANŠEK** z Bele peči, vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje; spominja se ju faranka
- † **IVAN REMŠKAR**, domobranski kurat z Brezovice, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Ludvik Pikec
- † **TONE POLDA** domobranski kurat iz Gorij pri Bledu, vrnjen l. 1945 v Teharje, ušel in bil ujet ter ubit pri Hrastniku; spominjata se ga soborca Ivan in Joža
- † **VASKI STRAZARJI, ČETNIKI IN DOMOBRANCI** iz Dev. Marije v Polju, pobiti v revoluciji; spominja se jih soborec 22. čete
- † **MIHA NOVALE** iz Vrhov pri Moravčah, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga sestre Jerin
- † **STANKO KLOPČIČ** iz Vrhpolja pri Moravčah, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga sestre Jerin
- † **FRANCI BARIČ** iz Trnovega, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga sofarana Joža in France
- † **DOLMOVIČ S.** iz Trnovega, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjata se ga sofarana Joža in France
- † **VIKTOR VREČAR** iz Moravč, ubit med revolucijo; spominja se ga družina Vesel
- † **DORE VREČAR** iz Moravč, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga družina Vesel
- † **IVAN REMŠKAR**, domobranski kurat iz Brezovice, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga sestre Pikec
- † **FRANC PEZDIR**, domobranski kurat iz Brezovice, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga sestre Pikec
- † **TONČEK URBANČIČ** iz Brezij pri Dobrovi, umrl v internaciji na Rabu; spominjajo se ga sestre Pikec
- † **IVAN UČAKAR** iz Storanja pri Moravčah, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga sestrična Angela
- † **DOMOBRANCI IZ HOTEĐRSICE** padli, vrnjeni in ubiti po raznih krajih; spominja se jih Franc Trpin
- † **NIKO STAREŠINIČ** iz Dolenjske, padel l. 1944 na Dolenjskem; spominja se ga Nace Fink
- † **STANE STAREŠINIČ** iz Dolenjske, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga Nace Fink
- † **LOJZE KVEDER** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sošolec Joža Markež
- † **NIKO POŽENEL** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sošolec Joža Markež
- † **SILVO VERBIC** iz Ljubljane, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga sošolec Joža Markež
- † **BORCI ŠTAJERSKEGA BATALJONA**, padli med revolucijo; spominja se jih soborec Ivan Korošec
- † **FRANC GNEZDA** iz Ihana, ubit l. 1943 v Ihanu; spominjajo se ga njegovi otroci
- † **JAKOB PLEŠKO** iz Zgornje Hrušice, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominjajo se ga družine Pleško — Koprivnikar
- † **3 BRATJE ROGELJ** iz Spodnjega Brnika, vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje; spominjata se jih sestri Marija in Angelca
- † **ANDREJ STANOVNIK**, vrnjen iz Trsta in ubit l. 1945; spominja se ga brat France z družino
- † **MARJETA IN CIRIL BARLE** iz Straže pri Lukovici, ubita med revolucijo; spominja se ju brat Jaka z družino
- † **KAREL IGLIČ** iz Prevoj, ubit l. 1944; spominja se ga družina Barle
- † **ANDREJ MEHLE** iz Ljubljane, vrnjen l. 1945 v Teharje, ušel, bil ujet in ubit na Jelovici; spominja se ga Lojze Dolinar
- † **TINE MEHLE** iz Ljubljane, vrnjen l. 1945 v Teharje, pri pobegu ubit; spominja se ga Lojze Dolinar
- † **JAKOB KOPRIVEC** iz Plešivca — Brezovica, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga sestra Angela
- † **JAKOB KOPRIVEC** iz Plešivca — Brezovica, ubit l. 1945 v Dragomerju; spominja se ga sestra Angela
- † **IVAN KOPRIVEC** iz Plešivca — Brezovica, vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah; spominja se ga sestra Angela
- † **FRANC KRŠMANC** iz Dragomerja — Brezovca, ubit l. 1942 v Dragomerju; spominja se ga svakinja Angela
- † **DOBRIVOJE VASILJEVIČ**, kapetan, padel na Suhorju l. 1942; spominja se ga sošolec Emil Cof
- † **TONE BRENCIČ** iz Plešivca — Brezovica, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje; spominja se ga soseda Angela Klemen
- † **FRANC, JANEZ JOŽE in VALENTINA STRAZIŠČAR** iz Kozljeka, vrnjeni in pobiti l. 1945 neznano kje; spominja se jih Tone Straziščar
- † **NARTE VELIKONJA**, slovenski pisatelj, ubit l. 1945 v Sloveniji; spominjajo se ga dominsvetovci
- † **IVO MARTELANC IN ŽENA**, iz Ljubljane, ugrabljeni v Trstu in ubiti l. 1945; spominjajo se ju prijatelji
- † **DOMOBRANCI**, žrtve maščevalnosti komunistične revolucije; spominja se jih Peter Čebokli z družino
- † **PRIMORSKI SLOVENC**, mučeni in pobiti od neusmiljenega italijanskega fašizma; spominja se jih Peter Čebokli z družino
- † **FANUŠ EMMER**, Ljubljana, ubit kot prva žrtev kom. revolucije l. 1941; spominjajo se ga prijatelji
- † **JAROSLAV KIKELJ in FRANČEK ŽUPEC**, ubita l. 1942 v Ljubljani; spom. se ju prijatelji iz akademskih društev
- † **DR. MARKO NATLACEN**, bivši ban, ubit l. 1942 v Ljubljani; spominja se ga njegov krščenec Marko Skvarča
- † **DR. ALBIN ŠMAJD** iz Radovljice, ugrabljen v Trstu l. 1945 in ubit v Ljubljani; spominja se ga prijatelj Rudolf Smersu
- † **NARTE VELIKONJA**, slovenski pisatelj, obsojen in ubit l. 1945 v Ljubljani; spominja se ga dr. Tine Debeljak

NE POZABI...

Karel Mauser

(Iz knjige Vetrinj)

Ko bi si podali roke in šli. Ne z ladjo, ne z avionom, temveč peš, kakor se gre na božjo pot. Kam? — V Vetrinj.

Bosi, razkritih glav in s sklenjenimi rokami.

Tako se hodi na božjo pot.

Iz Amerike, Argentine, Kanade in Avstralije. V dolgih vrstah, molče, z molitvijo v sreč. Naravnost v vetrinjsko cerkev, da zapojemo bilje. Po biljah poiščemo prostore. Kje si imel svoj šotor iz vej in listja? Poišči ga, tu si dozorel v človeka. Tu je stal voz, ki je dajal streho Barbki, ki je umrla v taborišču. Tam si stal in gledal domov. Tu si jokal, ker se je življenje razklalo in je ostala živa krivica. Tu so nakladali kamione s slovensko krvjo. Še vidiš kolesnice, pesem mrtvih še visi v zraku. Mahanje robcev plava še vedno nad poljem.

Zdaj vsi pušpanove vejice v roke in pojdimo kropiti! Ti v Teharje ti v Trbovlje, ti v Kočevski Rog.

Deset tisoč pušpanovih vejic in kropit. Brez joka kropimo. Z jokom kropimo samo mrlične.

Iz jam in rovov, iz zasutih strelskih jarkov odgovarjajo. Iz Dobropolj, iz Žužemberka, z Vrhničke, iz Ribnice in Lašč, od vsepovsod. Vsi se poznamo. Z nami so peli, z nami trpeli, z nami hodili v vetrinjsko cerkev.

Nad zemljo in pod njo ni velikih razdalj. Vode, ki zbirajo lobanje in kosti, se zbirajo na soncu in v meglicah romajo v višavo. V dežju se vračajo na zemljo. In v tem dežju je slovenska kri, slovenski mozeg. V tem dežju hodijo na Vetrinjsko polje vsi, ki so odšli v trboveljske jaške in v kočevske jame.

Vodnjake polni ta dež in semena kali. V roke ga love otroci.

Ko bi si podali roke in šli. Na Vetrinjsko polje, v vetrinjsko cerkev.

Tam si dozorel v človeka. Ne pozabi!

Ne pozabi! Ne pozabi!

NOVICE IZ SLOVENIJE

LJUBLJANA — Podražitev so bile v mesecu aprilu za spoznanje nižje od prejšnjih mesecih: inflacija je bila 6,2%, v zadnjih dvanajstih mesecih pa 86,2%. V vsej Jugoslaviji je inflacija dosegla 85,7%.

LJUBLJANA — Osnutek zakona o presaditvi človeških organov je skupščina (združeno delo in občine) sprejela, vendar si še niso edini zaradi soglasja sorodnikov. Zaenkrat morajo razjasniti, kdo mora potrditi odločitev rajnega, da podari določeno del telesa, in kako urediti čim hitreje vse potrebne dokumente za presad.

LJUBLJANA — V štirih mesecih je Slovenija izvozila več kot pa uvozila: presežek je vreden 2,12 milijard din. V istem času je vsa Jugoslavija imela 126,38 milijard dinarjev primanjkljaja v zunanjetrgovinski blagovni izmenjavi.

GORJE — Pihalna godba je prinesla s tekmovanja slovenskih pihalnih orkestrrov, ki je bilo v Krškem, zlato plaketo in posebno pohvalo. Njena zgodovina se uradno začne leta 1907, po izročilu naj bi pa že igrala leta 1870, ko so otvorili železniško progo Ljubljana-Trbiž. Prva slika je iz leta 1904. Takrat niso poznali not, zdaj pa jih je skoraj polovica že v glasbeni šoli. Prvi učitelj je bil Anton Kocjančič-Mačkov Tonej.

LJUBLJANA — Naročnina RTV se je 1. junija podražila za 30 odstotkov.

LJUBLJANA — Stanovanjska gradnja je zadnja leta precej zastala. Stanarine pokrijejo le eno tretjino novih družbenih stanovanj. Leta 1979 je bi-

MALVINSKA VOJNA

(Nad. s 1. str.)

povratku v Anglijo odpuščen. 15 mesecev je pripadal milijonski armadi angleških brezposelnih. Končno je dobil mesto pri nekem podjetju živilske industrije.

Visoki so bili stroški, katere je moral plačati angleški narod, da si je zopet pridobil Malvinske otoke, a še večje so vsote za vzdrževanje letih. Trezno misleči Angleži se vprašujejo, kako more vlada plačevati le no osem milijonov mark za vsakega ovcarja, ki živi na oddaljenih Malvinah, lastnim državljanom pa nalaga vedno večje davke in jih sil' k izrednemu varčevanju.

Če je dobljena vojna pomenila za Britance le kratkotrajajoči dvig samozavesti (nekdanje) velesile, so mu kaj kmalu sledili spor in razdor. Pričeli so se že pri maši v katedrali sv. Pavla, ko je canterburski nadškof molil za Angleže, pa tudi za padle argentinske vojake. Sledila je primerjava med vodjem rudarskih delavcev Scargillom in argentinskim generalom Galtierjem, nato pa še proces proti visokemu uradniku obrambnega ministrstva Clive Pontingu. Odkrili so se dokumenti o potopitvi ladje Belgrano in na dan so pričele prihajati mnoge taktične poteze, ki so spremljale argentinsko - angleško vojno v letu 1982. Angleškemu narodu so bili dodani stroški v višini ene milijarde mark za zgraditev letališča in vojnih naprav na Malvinah. Malvinci pa so se morali sprijazniti s šest tisoč delavci, ki so jim prišli graditi. Gospa Tatcher pa je nepopustljiva. Svoje podložnike prepričuje o pravilnosti svojih odločitev — medtem so stroški za vzdrževanje Malvin narasli na 14 milijonov mark dnevno.

Velika propaganda, da naj se mlad; Angleži izselijo na te otoke, je le tu in tam vzbudila zanimanje. Kljub brezposelnosti se je le malo mladih ljudi odločilo za eksodus na Mavine. Med njimi sta bila mlada Mihael in Julie Wilten, ki sta s svojo majhno hčerko prišla marca meseca 1983 v Puerto Argentino, da bi si tu ustvarila novo življenje. Tada že junija meseca istega leta sta se vrnila v Anglijo z ladjo „Uganda“. „Uganda“ bo menda vzdrževala stike med Malvinci in Anglijo, dokler ne bo uvidevnejša politika omogočila oskrbovanje otokov s sosedno celino.

lo razmerje povprečna plača-kv. meter novega stanovanja 1:1,63. Danes je razmerje naraslo na 1:2,4.

LJUBLJANA — Nov stroj za obrezovanje sadnega drevja je razvila SKIP. Imenujejo ga hidravlični rezalnik HR-85, priključen na traktor z več kot 50 HP. Pomika se na 1,2 km na uro in porabi približno eno minuto za vsako drevo, medtem ko delavec lahko v delovnem času lahko obreže kakih 30 dreves. Stroj obreže skoraj 80% dela, ostalo je treba opraviti ročno.

LJUBLJANA — Nadur je bilo lani 33,2 milijona ur, delalo jih je pa 162,107 delavcev v združenem delu. Razlog za nadure so: večja količina dela, pa premajhna, da bi upravičilo nova delovna mesta; trenutno povečanje dela; izostanki zaradi bolniških dopustov ali drugih izostankov, posebej še na tistih mestih, kjer je težko dobiti delavce s posebnim znanjem.

PTUJ — Tri nove farme in valinico je odprl Mesokombinat Perutnina, ki oskrbuje polovico slovenskih in petino jugoslovanskih potreb po perutnini. V njih bodo imeli dva milijona staršev brojlerjev (piščancev namenjenih za zakol) in jih bodo preko pogodbe z ameriško Hubbard International izvažali. Center je zrasel v dveh letih in ga bodo biološko in veterinarsko upravljali domači strokovnjaki.

LJUBLJANA — Toplarna je odprla nov 50 MW blok, s katerim se bo lahko gredo — novih 13.000 stanovanj. Do zdaj so s prvima dvema blokoma oskrbovali z gretjem 30.000 stanovanj in pokurili letno od 850.000 do milijona ton premoga. Zaradi onesnaževanja zraka pa bodo namestili nove elektrofiltre, postavili višji dimnik in iz plinov eliminirali žveplo.

LISCA — Radarni center ima vse potrebno, da nudi zaščito pred točo. Vsa oprema je v redu, raket je zadošči, tako da bi morala letos škoda zaradi toče biti minimalna. Tudi letalski centri naj bi sodelovali. Na Primorskem pa bodo začeli v kratkem graditi skupaj z Italijani skupni sistem, ki bo imel operativni center v Trstelu. Uporabljal bo jugoslovanske rakete TG-10.

SLOVENSKE KONJICE — Tavarna zaščitnih sredstev Varnost so izdali nov produkt: protiprašno zaščitno masko,

SVOBODNA SLOVENIJA TEBI

TI SVOBODNI SLOVENIJI

Kulturno družabna prireditev z žrebanjem za tiskovni sklad 3. avgusta v Slovenski hiši

SPOMINSKE PROSLAVE

(Nad. s 1. str.)

Verujemo v slovensko pomlad brez krvi in sovraštva.

Z mogočno, večno lepo „Oče, ma-

Proslava šolskih otrok

V Argentini imamo Slovenci lepo urejene svoje osnovne šole, naša velika sreča, naš ponos in poročstvo za nadaljnji razvoj slovenske skupnosti. To se je spet pokazalo v nedeljo 23. junija 1985 v cerkvi Marije Pomagaj, pred spomenikom našim žrtvam in v dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu.

Sv. maša je bila za padle junake ob 40-letnici. Udeležili so se je učenci sedmih slovenskih osnovnih šol, njihovi starši in prijatelji. Daroval jo je msgr. Anton Orehar. V pridigi je otroke opozoril na sv. Alojzija, na njegovo ljubezen do sv. Rešnjega telesa in na pomen tega zakramenta za rast duhovnega življenja. Zato naj ga otroci lepo pripravljene in z veseljem pogosto prejmejo. Prošnje po pridigi so bile namenjene škofu Rožmanu in našim žrtvam, umrlim za vero in domovino. K darovanju so prinesli darove starši. Cerkevno petje je vodila Zdenka Jan, na orgle je spremljala Anka Gaser, cerkvene obrede je uvajala Magda Zupanc, berilo sta brali Danica Malovrh in Kristina Jereb.

Po sv. maši so se številni navzoči zbrali pred spomenikom naših žrtev, ka-

SLOVENC V ARGENTINI

Osebne novice

DR. FILIP ŽAKELJ — zlatomašnik

V nedeljo, 7. julija, bo poteklo 50 let, odkar je bil v ljubljanski stolnici posvečen v duhovnika g. Filip Žakelj. Posvetil ga je škof dr. Gregorij Rožman.

Zlatomašnik je bil rojen v Horjulu 2. maja 1907. Klasično gimnazijo je dovršil v Ljubljani, leta 1930 je vstopil v bogoslovje in ga dovršil leta 1935. Po novi maši je štiri leta kaplanoval v Sostrem, nato je odšel kot vzgojni prefekt v škofove zavode v št. Vid, kjer je tudi vodil dijaško Marijino kongregacijo. Leta 1941 je postal stolni vikar in kaplan v Ljubljani. Tu je veliko pri-

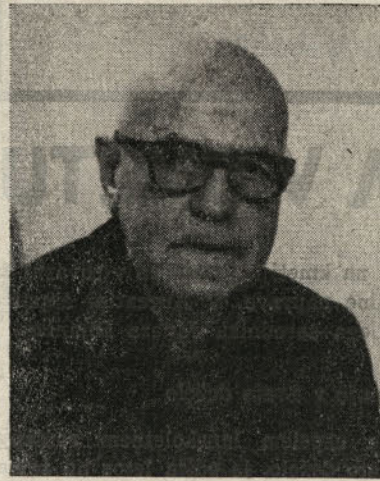
ki obvarje pred azbestom, aluminijevim prahom ali drobljenim peskom in podobno. Uspelo jim je podpisati pogodbo za izvoz 50.000 mask v Francijo. Poleg tega bi radi prodrali prav tja in še na Portugalska za glušniki.

UMRLI SO OD 20. do 25. maja 1985:

LJUBLJANA — Ivanka Kavčič roj. Danič, 87; Jože Kastelic, 76; Angela Klemenčič roj. Bregar; Janez Stojs st.; Tone Potokar; Antonija Koman roj. Babnik, 86; Martin Gornjec, 51; Dragana Kraigher-Senk; Doroteja Štrukelj roj. Mrak, 59; Ana Seliskar roj. Škof; Anton Pišlar st.; Justina Luin roj. Fras; Tine Ravnikar; prof. Ivan Burger; Stane Mežnar; Zinka Vainberger-Maslova, 86; Kristijan Jeglič, 86; grad. inž. Milan Dreu; Stane Zorec st., 84; Adi Keržan; Avgust Berlot; Tončka Baumkircher roj. Kerpan, 81; Janez Konjar; Jožefa Bizjak roj. Bizjak, 95; Franc Velkavrh, 79; Niko Korosec, 89; Marija Burkeljca roj. Poznik.

RAZNI KRAJI — Rafaela Metlika, Klanec pri Kozini; Angela Kovaržik, 86, Trebnje; Janez Smolič, 73, Trebnje; Franc Maselj, Lukovica; Franc Groznik, Celje; Matija Sršen, 81, (Hršev) Depala vas pri Domžalah; Filip Jamšek, Vevče; Friderik Gradšnik, 58, Celje; Anka Prestor roj. Kostomaj, 83, Celje; Frančiška Jermol roj. Strgar, Šmartno pod. Šmartno goro; Franc Zidar, 65, Zagorje; Karolina Kimovec, Zg. Hotič; Mirko Valentinčič, Tolmin; Marija Kajžer roj. Peskar, Lipica pri škofji Loki; Krišpin Ogris, 94, Podhom; Albert Jesenšek, 78, Kranjska gora; Francka Judež, 61, Domžale; Jože Hvala, Jesenice; Alojzij Mole (Češirov ata), 56, Zažar; Frančiška Škarja roj. Zalar; Antonija Berglez roj. Požar, 86, Celje; Avgust Glad, 75, Dolga vas pri Kočevju; Marija Glogovšek roj. Ančimer, Zalok pri Raki; Franc Homšek, Zagorje; Rajko Jeršin, Kranj; Ela Hribar, (Zalarjeva mama), 82, Ponikve.

djal, spovedoval in vodil razne duhovne obnove. V maju 1945 je odšel v tujino. Nekaj časa je živel in študiral v begunskem semenišču v Praglji v Italiji, nato pa je odšel v Rim, kjer se je poglobljajal v bogoslovne vede. Leta 1947 je doktoriral na teološki fakulteti slovenskega begunskega semenišča.

S prihodom v Argentino se je začela nova doba njegovega življenja. Leta 1948 je začel predavati na naši teološki fakulteti v San Luisu sveto pismo, nauk o Cerкви, liturgijo in teologijo duhovnosti. Dve leti nato je za svetnikom Košmerljem postal še spiritual. Službo profesorja in spirituala je opravil vsa leta bogoslovnega semenišča. Z ustanovitvijo škofovega zavoda je prevzel še duhovno skrb za srednješolce. Med bogoslovci in med študenti je uspešno vodil Marijini kongregaciji.

Poleg tega dela pa je dr. Žakelj opravljaj še vrsto drugih del. Vsa leta je imel številna predavanja. Vodil je neštete duhovne vaje. Leta 1958 je bil izvoljen za predsednika Južnoameriške Baragove zveze, kar je še danes. Baragu je posvetil ure in ure, vso svojo duhovniško ljubezen. Nekaj let je urejal tudi duhovniško glasilo Omnes unum. Dr. Filip Žakelj pa je tudi avtor številnih knjig: o Baragu, Devici Mariji, škofu Rožmanu in naši revoluciji. Molitvenik Zdrava, Marija, milosti polna, ki ima 1264 strani, je priložnik, ki bo šel iz roda v rod. Vsa leta ureja in izdaja nadalje Baragov vestnik. Številni njegovi članki pa so tudi v raznem verskem tisku, predvsem v Duhovnem življenju in ameriški Ave Mariji.

Zadnja leta živi v kraju Lomas del Mirador. Kljub 78 letom vneto pomaga v cerkvi Fatimske Marije, moli in piše ter tako dopolnjuje svojo duhovniško službo.

Svojo zlato mašo bo na obletnico po-

svečenja daroval v cerkvi, v kateri sedaj deluje. V nedeljo, 21. julija, ob 16. uri pa jo bo v družbi slovenskih duhovnikov in našega občestva daroval v Slovenski cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu.

CARAPACHAY

IGRA „DOM“

Dramatski odsek, ki ga sestavlja jo po večini mladi, uprizori, kakor je bilo že objavljeno, v soboto 6. in v nedeljo 7. julija Jalnovo dramo „Dom“ v štirih dejanjih pod vodstvom Tineta Kovačiča.

S to igro, ki sovpade s 25-letnico ustanovitve Doma, naša mladina izpoveduje, kakor je poudarjeno v igri: Naš dom in naš rod, četudi prestavljen v tujino, ima globoke korenine in mora ostati in živeti, drugače naj sramotno in žalostno izumre.

To priljubljeno ljudsko igro je vredno pogledati in jo toplo priporočamo.

MENDOZA

PROSLAVA METODEDOVE OBLETNICE SMRTI

Naša skupina se je po vseh svojih skromnih močeh potrudila, da je na najdostojnejši način počastila spomin 1100. letnice smrti slovanskega apostola sv. Metoda.

Prireditev smo pripravili za nedeljo, 9. junija. Skupno nedeljsko bogoslužje smo preložili na popoldansko uro. Ob 18 smo se zbrali k sv. maši. Med svetim opravilom je dušni pastir Jože Horn svoj nagovor v zvezi s praznikom sv. Rešnjega telesa navezal na veliki in odločilni pomen, ki ga imata sveta brata s svojim misijonskim, dušnopastirskim in tudi narodnim poslanstvom med slovanskimi narodi, kar velja vse do danes tudi za nas Slovence.

Po sv. maši so nam skrbne članice Zveze žena in mater poskrbele za tople čaj in prigrizek; medtem pa so fantje pripravili dvorano in oder za sledeči program.

Za uvod so vsi navzoči zapeli Jurkovičovo „Opevajmo junaka dva“. Saj sta sveta brata zaščitnika našega ljudskoslovskega tečaja v Mendozi. Sledil je spominski govor prof. Majde Nemaničeve. V kratkih a jedrnatih besedah nam je predstavila življenjsko pot svetih bratov in njuno zgodovinsko pomembno poslanstvo, ki je slovanske narode odločilno napotila v versko življenje pod okriljem Rima, napravila na ta način most med Vzhodom in Zahodom ter z njunimi prevodi božje besede in bogoslužnih knjig pripomogla k poživljanju in ohranitvi slovanskega jezika.

Sledli so na sporedu trije najpomembnejši prizori iz dramskega scenarija dr. Metoda Turnška „Zvezdi našega neba“, in sicer v bralnem prikazu. Sodelujoči so svoje posamezne vloge brali. Vse dogajanje je z razlago vodil prof. Božidar Bajuk. Celoten prikaz je pripravil Rudi Hirschegger.

Naj mimogredé omenimo, da je že naš svetniški škof Anton Martin Slomšek leta 1853 v „Drobtincah“ zapisal: „Blaženi možje, ki so tudi nas Slovence pripeljali v družbo in edinost svete rimske in katoliške Cerkve ter nas v njej ohranili! Med njimi sta najime. nitnejša sveta brata Ciril in Metod, dve svetli zvezdi Slovincem.“

Za sklep je še naš pevski zbor pod vodstvom prof. B. Bajuka počastil spomin svetih bratov. Zapel je najprej Foersterjev pozdrav svetima bratoma „O sveta brata slavljenja“. Sledila sta dva dela iz staroslovske maše v bizantinskem obredu in v originalnem staroslovskega jeziku, kakor je še dandanašnji ohranjen npr. med našimi brati Ukrajinci. Zapel so „Svjat, svjat“ in odstavek v počastitev sv. Evharistije po posvečenju, ki odgovarja naši „anamezi“ — Skrivnost vere. Za sklep pa je sledila še Stanka Premrla skladba „Vstani pesem iz srca“, ki izzveni v iskreno doživeto prošnjo „V eni veri, o Gospod, združi ves slovanski rod.“

Prireditev je dosegla svoj namen, da dostojno in vredno počasti spomin sv. bratov in predstavi z velikimi žrtvami in zlasti z Metodovim trpljenjem dosežene uspehe njunega apostolskega in dušnopastirskega prizadevanja med Slovani. Takšno je bilo tudi splošno priznanje vseh navzočih, ki so vse dele sporeda nagradili z velikim odobravanjem.

Bb.

NAMESTO KRIZA NA GROB

S to številko smo zaključili objavljane spominskih osmrtnic. Vsem, ki bi se še radi spomnili svojih padlih ali pobitih domačih ter prijateljev, kakor tudi vsem prijateljem ali naročnikom po svetu, sporočamo, da bomo na dan Vernih duš, 2. novembra, objavili vse do tedaj dobljene osmrtnice.

Cena posamezni osmrtnici je v Argentini A 1,5 in drugod po svetu 2 dolarja.

ZA MRTVE NE BODI MRTEVI!

OBVESTILA

SOBOTA, 6. julija:

Redni pouk Slov. Sred. tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

V Slovenskem domu v Carapachayu igra „Dom“.

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 19.15 sv. maša za rajna urednika Svobodne Slovenije pok. Miloša Stareta in Slavimira Batagelja.

Seja Konzorcija Svobodne Slovenije v Slovenski hiši ob 20. uri.

V Slomškovem domu prosvetni večer. Na sporedu film in večerja.

NEDELJA, 7. julija:

V Slovenskem domu v Carapachayu „Dom“.

Informativni sestanek SLOGE v Našem domu ob 9.30 uri.

Sestanek staršev šole Franceta Balantiča v San Justu z razgovorom arh.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Seja Izvršnega odbora Zedinjene Slovenije bo v četrtek 11. julija ob 20 v društvenih prostorih.

Seja Medorganizacijskega sveta bo v petek, 19. julija ob 20 v Našem domu v San Justu.

Jureta Vombergarja po slovenski maši v Našem domu.

Na Pristavi v Castelarju žegnanje. Ob 9.30 sv. maša; ob 12 kosilo.

V Hladnikovem domu domače koline in družabni program.

SOBOTA, 13. julija:

Visokošolski tečaj ob 16. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 14. julija:

Tombola Duhovnega življenja v Slovenski hiši.

Informativni sestanek SLOGE v Carapachayu po slovenski maši.

SREDA, 17. julija:

Sestanek Lige žena-mati v San Martinu ob 18.30 uri.

NEDELJA, 21. julija:

Občni zbor MUTUALA SLOGA v Slovenski hiši ob 11. uri.

Zlata maša dr. Filipa Žaklja v slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 16.

SOBOTA, 27. julija:

Redni pouk Slov. Srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

SOBOTA, 3. avgusta:

Prireditev tednika „Svobodna Slovenija“.

Poravnajte naročnino!

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 1458
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA

Teléfono: 69-9503

Glavni urednik:

Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:

dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,
dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 299831	

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1985: Za Argentino A 5,30, pri pošiljanju po pošti A 6,00; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

NAROČNIKOM V ARGENTINI

Prosimo vse naročnike v Argentini, ki še niso plačali naročnine, da upoštevajo 100% inflacijo in darujejo razliko z našimi cenami naročnine, ki je ne smemo dvigniti, v tiškovni sklad. Najlepša hvala!

Uprava Svobodne Slovenije

NOVE NAROČNIKE!
PRIDOBIVAJTE

ZAVAROVANJE VSEH VRST

M. in H. LOBODA

Sarmiento 385 - 1. nadstr. - pís. 10
Buenos Aires - Tel. 312-2127
vsak dan od 11 do 18.30

Na Pristavi

bodo spet

KOLINE

za dom v soboto, 6. julija
od 18. ure naprej.

Naslednji dan, 7. julija

ŽEGNANJE

Ob 9.30 sv. maša
ob 12-h kosilo

Prijatelji Pristave iskreno
vabljeni!

SLOVENIJA V SVETU

Kanada

V Torontu je pri 80. letih na poti v cerkev Marije Pomagaj 14. aprila umrl zavedni Slovenec Nace Dimnik. Doma iz Spodnjih Jarš je kot drugi begunci dobil zavetišče v Karadi, kjer je najprej

ARGENTINA

(Nad. z 2. str.)

Usoda peronizma se bo verjetno, vsaj za bližnjo bodočnost, odločila pod zvonom svete Roze v provinci La Pampa, kjer bo peronistični kongres zasedal. Novo vodstvo bo imelo izredno delo za pomiritev duhov in dosego složnosti. Zlasti na notranjih volitvah, ki bodo skoraj že v prestolnici, in kmalu v provinci Buenos Aires. Dosega enotnosti ni težka, težje je življenje v slogi. In s tega vidika je mnogo opazovalcev bolj nagnjenih k pesimizmu kot k optimizmu.

Tudi s tega vidika mnogi razlagajo izredno prisrčen sestanek med predsednikom države Alfonsinom in peronističnim politično-sindikalnim vodjem Lorenzom M'guelom. M'guelu je, po oktobrskem porazu, uspelo znova povzpeti se na najvišje mesto v peronizmu. Če že ne formalno, dejansko ima on največ vaje v svojih rokah. Sedaj je pohvalil vladni gospodarski program. Je to cena za dejstvo, da se vlada ne vmešava v notranji peronistični spor in ne podpira razdirajočega ognja? Tudi to je možno.

V soboto, 13. julija ob 19.15 uri bo v cerkvi MARIJE POMAGAJ sv. maša za pokojnega g.

LOJZETA HORVATA,

bivšega predsednika Zedinjene Slovenije.

delal na kmetiji, potem pa v tovarni za hladilne naprave. V Argentini zapušča bližnjega sorodnika Janeza Dimnika.

Romanje v Sveto deželo

Po uspelem lanskoletnem romanju v Sveto deželo, je odšla letos na romanje druga skupina 37 romarjev s tremi duhovniki. Organizacija je imela na skrbi župnija Brezmadežne in Emona Travel Bureau. Skupini se je priključila tudi Marijina sestra Miranda in g. Ladislav Lenček, ki je bil tu na obisku iz Argentine.

ZDA

UMRL JE G. JULIJ SLAPŠAK

Dne 2. julija je umrl g. Julij Slapšak, dolgoletni župnik v Clevelandu. Rojen je bil leta 1901 in posvečen leta 1925. Kot mlad duhovnik je prišel v Ameriko oskrbovat rojake; bil je pri sv. Vidu. On je tudi nudil pokojnemu škofu dr. Rožmanu prijateljsko bližino, zanj skrbel in ga tudi spremljal; bil je z njim tudi v Argentini. Tudi je skrbel za slovenske misijonarje po svetu. Pogreb je vodil clevelandski škof Pilla, skupaj z mnogimi sobraty in hvaležnimi Slovenci. Slovenska skupnost v ZDA je z njim izgubila velikega dobrotnika in delavca.

Rešitve križanke (št. 2)

VODORAVNO: 1) Proste. 6) Uživam. 11) Rase. 12) Nov. 14) Gori. 15) Ena. 16) Ravan. 18) Zal. 19) Da. 20) Pokožem. 22) Ko. 23) Radodaren. 25) Obide. 27) Otipa. 2) Sobana. 31) Vnemar. 32) Tir. 33) Lar. 35) Žar. 36) Vrč. 37) Setev. 39) Šal. 41) Si. 42) Lojalen. 44) De. 45) Indija. 46) Ananas.

NAVPIČNO: 1) Prednos. 2) Rana. 3) Osa. 4) Se. 5) Enako. 6) Uvažja. 7) Ig. 8) Voz. 9) Arak. 10) Milodar. 13) Ova. 16) Roden. 17) Neron. 20) Padar. 21) Metež. 23) Ribič. 24) Nimaš. 26) Botrin. 28) Parada. 30) Aleja. 31) Vrela. 34) Ata. 36) Vsi. 37) Soj. 38) Ven. 40) Les. 42) Li. 43) Na.

Marja Rodziewiczowna

HRAST

(DEWAJTIS)

Marku so onemela usta. Zdela se mu je, da nekdo seka v živo meso, da drevo od bolečine joka s takim drhtenjem in stokanjem.

Za hip je zgubil zavest. Nato pa — vihar! Žid je zahropel in se znašel v zraku. Železne dlani so ga dvignile v zrak in zavihrale z njim kot s plahto. Vrgle so ga kakor kamen s prače, da je napravil krog in padel gluho deset korakov naprej na tla, kjer je obležal brez giba.

Sekira mu je padla iz rok... Marko je ujel in skočil k židu...

Kaj je hotel storiti, ni vedel sam. Blaznost mu je zatemnila oči, misli in razum, delal je pod vtiskom obrambe, bolečine in maščevanja. Nič drugega več ni videl.

Ta tat, ta slepar je ležal pred njegovimi nogami in hropel: naj ima bolečino zo bolečino, krivico za krivico...

Dvignil je sekiro... Bog ve, kaj bi se zgodilo, če bi ga v tem trenutku nekdo ne prijel za ramo. To se je zgodilo tako nepričakovano, da je spustil sekiro in se ozrl, prepričan, da prihaja prvemu židu na pomoč drugi.

Njegove oči, zalite s krvjo, so se divje zablistale izpod obrvi ter se srečale z bistrimi in prijetnimi zrenicami gospodične Irenke. Stala je tu ob njem in ga močno držala za ramo, vsa bleda, zadihana in z grozo v očeh.

„Kaj vam je?“ je s spremenjenim glasom zavpila nanj.

Molčal je. Grudi so mu delovale kot meh v kovačnici, zobje se mu bliskali izza ustnic, na čelu pa so žile, oblite s potom, nabrekli kot motvoz.

„Vrzite stran sekiro! Kaj se je zgodilo? Kaj so vam storili ljudje?“ je v naglici vprašala in ga vlekla stran. Sekiro mu je vzela sama iz rok.

Še je molčal, toda zavest se mu je že vračala v glavo.

„Zakaj ste hoteli ubiti tega človeka? Spametujte se!“ je še vedno spraševala in drhtela po vsem telesu.

S pogledom ji je pokazal Dewajtis in sledove sekire na deblu, ki so zevali kot mlada rana.

„Vaš hrast so sekali? Kdo je dovolil?“

Z naporom je odprl usta.

„Brat.“ Le to edino besedo je spreporil.

„Gospod Witold? Nezakonito? Brani se, toda ne na ta način! Tam na bregu stoji moj čoln. Pojdite v Pošvice, pokličite orožnike in se sklicujte na pravico! Tam imate na razpolago tudi moje konje in hlapce. Pojdite z mano čim hitreje!“

Zavedel se je popolnoma. Kri mu je popustila, toda še vedno se ni premaknil.

Sklonil je glavo, kakor da ga je sram. Čez hip je rekel:

„Hvala vam. Prav do zdaj mi je gnezdila v duši bolečina, zdaj pa ni več prostora zanjo. Da niste prišli vi, bi

tu tekla kri...“

Ozrl se je na žida in si otrl znoj s čela.

„Od polnoči sem drvel s konjem sem, dokler ni padel pod mano. Potem sem stopal kot norec. Obup je rasel v meni z vsakim korakom, ko sem pa zagledal tega tu, sem oslepel od blaznosti. Hvala Bogu, da sem prišel še včas!“

Globoko se je oddahnil in se že mirneje odmaknil nekaj korakov od drevesa v stran.

„Toliko stoletij je stal in je vse pretrpel. Desetero in desetero pokolenj ga je branilo, ga oskrbovalo, dokler Bog za kazni ni poslal takih, ki nimajo ne spomina ne duha svojih očetov v svojih prsih. Najhujša preizkušnja! Kaj smo mi vredni te stare slave in čednosti? Od kod naj jo dvignemo in kako naj jo vzdržujemo?“

Morebiti še nikdar ni toliko besed v enem dihu prišlo iz ust tega molčečega človeka kot ta hip.

Kakor se je tedaj izza oblakov prikazalo sonce, tako je v tem hipu priplaval na površino duše odblesek tega, kar je na dnu živele v večni tišini, koprnelo in bolelo. Ves spremenjen je bil videti in silen, od te svetlobe so se mu iskriale oči in zasijale v velikem žaru.

Nikdar in pred nikomer ni bil še takšen. Kako da so se mu spričo deklice, skoraj tuje, vzele v usta te besede in je kri pritisnila v srce in v senca? Zakaj ji je toliko zaupal in ji verjel? Od kod je vzel prepričanje, da ga razume?

Ugasnil je morda v njej sorodno dušno in enako čustvo v teh zlatih obeh, ki so resno strmele v njegov obraz?

„Ne delajo troti, temveč buče,“ je odvrnila. „Tisti, ki tako mislijo kakor

vi, in čutijo, to kar vi, ne bodo dovolili, da bo to, kar je dobrega, propadlo. Ne bojte se, gospod,“ je dodala, „ohranila bova ta hrast in vse, kar predstavlja!“

Nasmehnila se mu je z nekim zaupanjem. Dvignil je glavo in se čutil sproščene.

„Obrativa ga!“ je ponovil z velikim poudarkom. „Dokler bom jaz živ, mojega Dewajtisa ne bo podrla sekira! Še enkrat vam hvala, gospodična!“

Tedaj je on sam prvi segel po njeni roki.

„Pojdite po orožnike in sodnike, jaz ostanem tu na straži! Vaš hrast bo v moji zaščiti varen. Ne dovolim, da bi se ga kdor koli dotaknil!“

„Tako vam bom poslal pomoč, pa tudi od moje domačije bo kdo prišel. Boteb me bo gotovo iskal. Bodite tako dobri in razložite mu, kam sem šel!“

In že ga ni bilo več na jasi. Psu je ukazal ostati. Zvesti Margas se je zleknil Irenki pred noge in jo varoval.

Irenka je sedla na kamen in nekaj minut ostala zamišljena, zroč v globino gozda, kjer ji je Marko zginit med kopic prsti in goščavja, potem pa je hitro vstala in stopila k ležečemu židu.

Ta se je počasi budil iz omedlevice in strahu. Začel je stokati in ječati. „Da sem se zapoznala le minuto,“ je pomislila z grozo, „kje bi že bil ta junak jutri? Bog bodi zahvaljen!“

Medtem so se v dobravi godile čudne stvari. Od daleč je bilo slišati udarce sekir in klicanje, potem pa se je razlegel hrup in živahno gibanje. Človeški glas se je mešal s pasjim laježem in konjskim topotom, čez jaso je zletelo nekaj preplašenih veveric, ptički pa so zažgoleli kot na preplah.

Irenka se je ozrla za zajcem. So bili

že tu napadalci hrastov ali njena pomoč?

Nagloma so se iz goščavja prikazali motilci gozdnega miru. Bil je to Rymko Ragis s svojim štirinožnim tropom, za njim pa peš in na konjih vaška mladež. Ko je starec zagledal pošvičko gospodarico, se je začudil; vse spremstvo pa je zagnalo velik krik, ko je videlo na tleh ležečega žida. Pohiteli so k njemu.

„To je tisti čifut, ki je kupil hrastje! Ah, lopov! Nekaj ga je ubilo. Poglejte!“

Ta „nekaj“ so izrekli tiho in se plašno umaknili. Rymko je stopil k židu.

„Da ga je ubilo? Blebetate tjavdan! Živi in bo živel na škodo vsega, kar je pošteno! Če ga je pa kaj pritisnilo k tlom, je čisto prav. Ho, ho, ho!“

Poškilil je pri tem na Irenko. Slutil je takoj, čigava roka je imela delež pri tem a je vedel da mora ostati v tajnosti. Bal se je njenega pričevanja zato je spraševal le s pogledom.

„Fantje!“ je zaklical. „Sedaj pa na delo! Razdelite se na dva dela in stecite čim hitreje k drvarjem, da jih odpodimo. Bog varuj, brez nasilij! Bodite vedno blizu in drug na drugega dobro pazite! Če bi oni vzeli sekire v roke, tedaj tudi vi lepo vstanite in sekire v roke! Prej ne! In nič več! Razumete?“

„Razumemo!“ so zaklicali fantje kot v zboru, že navajeni bogati „čarovnika“, kakor so mu rekli, in se razšli na vse strani.

Samo tega je čakal Ragis. Nato pa je hitro stopil k Irenki, pomežiknil na eno oko in jo šepetaje vprašal:

„Je bil Marko?“

„Da!“ je odvrnila.

„Ste videli?“ in je pokazal na žida. „Videla!“ je prikimala.